

Vanhempainvastuu - Irlanti

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?
- 2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?
- 3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?
- 4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?
- 5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?
- 6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?
- 7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?
- 8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?
- 9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?
- 10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?
- 11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?
- 12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?
- 13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?
- 14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?
- 16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?
- 17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Lakitermi "lapsen huolto", johon Irlannissa viitataan englanninkielisellä ilmaisulla '*guardianship*' (eli huoltajuus), tarkoittaa kaikkia niitä lasta koskevia oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka henkilöllä on lain, tuomioistuimen päätöksen tai sopimuksen nojalla. Lapsen huollosta vastaavalla henkilöllä on muun muassa lapsen hyvinvointiin liittyen oikeus lapsen huoltajuuteen ja tapaamiseen.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Lapsen huolto on yleensä yhteisesti lapsen naimisissa olevilla vanhemmilla. Jos vanhemmat eivät ole naimisissa, lapsen huolto kuuluu yleensä äidille, mutta vanhempien sopimuksen tai tuomioistuimen määräyksen nojalla biologinen isä voidaan määrätä lapsen huoltajaksi.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Kyllä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (Health Service Executive) lapsi- ja perhepalveluosasto (Child and Family Service division TUSLA) voi tehdä alemman asteen tuomioistuimelle (District Court) hakemuksen alle 18-vuotiaan lapsen huollon järjestämiseksi. Poikkeuksellisissa olosuhteissa tuomioistuin voi määrätä lapselle huoltajan, jos vanhempi itse on haluton tai kykenemätön toimimaan lapsen huoltajana. Jos vanhempi kuolee, testamentissa tai sen lisäyksessä voidaan nimittää henkilö huoltajaksi (Testamentary Guardian). Myös tuomioistuin voi antaa tämänsisältöisen määräyksen. Jos tällaista huoltajaa ei kuitenkaan ole nimitetty, lapsi- ja perhepalveluosasto voi vanhempien kuollessa tai ollessa kyvyttömiä huolehtimaan lapsestaan tehdä alemman asteen tuomioistuimelle hakemuksen alle 18-vuotiaan lapsen huollon järjestämiseksi.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Jos vanhemmat päätyvät avio- tai asumuseroon, he voivat sopia lapsen huoltajuudesta ja tapaamisoikeudesta. Jos sopimukseen ei päästä, vanhemmat voivat pyytää, että tuomioistuin antaa määräyksen huoltajuudesta tai tapaamisoikeudesta. Jos molemmat vanhemmat ovat lapsen huoltajia, avio- tai asumusero ei vaikuta huoltajuuteen. Tuomioistuin voi kuitenkin lakkauttaa isän huoltajuuden eron jälkeen mutta vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa ja vain jos lapsen hyvinvointi edellyttää huoltajuuden lakkauttamista.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Kun vanhemmat tekevät lapsen huoltoa koskevan sopimuksen, heidän on saatettava sopimus tuomioistuimen vahvistettavaksi. Sopimuksesta tulee oikeudellisesti sitova vasta tuomioistuimen määräyksellä. Tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että lapsen oikeudet suojataan sopimuksessa asianmukaisesti, ja se voi kieltäytyä antamasta määräystä, jos se ei ole vakuuttunut siitä, että vanhemmista kumpikin tai jompikumpi täyttää velvollisuutensa lasta kohtaan. Tällainen sopimus ei lakkautta kummankaan vanhemman huoltajuutta.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Yksityishenkilöt voivat käyttää muita kuin juridisia menetelmiä riitojensa ratkaisemiseen, kuten sovittelua tai neuvontaa.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Tuomari voi päättää kaikista lapsen hyvinvointiin liittyvistä asioista, mukaan lukien lapsen huoltajuus ja tapaamisoikeus (ks. myös kysymykset 4 ja 5 edellä). Tuomioistuin ei voi lakkauttaa naimisissa olevien vanhempien tai biologisen äidin huoltajuutta, mutta se voi asettaa ehtoja lapsen huollon toteuttamiselle.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Ei. Vaikka vanhempi, joka on yksinhuoltaja, pystyy päättämään lapsen päivittäisestä hoidosta ja valvonnasta, vanhemmalla, jonka luona lapsi ei asu mutta joka kuitenkin on lapsen huoltaja, on oikeus tulla kuulluksi kaikista lapsen hyvinvointiin vaikuttavista asioista, esimerkiksi siitä, missä lapsen olisi käytävä koulunsa ja missä hänen olisi asuttava.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Vanhemmille voidaan myöntää yhteishuoltajuus, jos heidän välillään ei vallitse syvää vihamielisyyttä. Tällöin vanhemmat voivat tehdä yhdessä päätöksiä, jotka koskevat lapsen hyvinvointiin liittyviä merkittäviä seikkoja sekä lapsen päivittäistä hoitoa. Tämä ei tarkoita sitä, että kummallakin vanhemmalla olisi oikeus viettää yhtä paljon aikaa lapsen kanssa, vaan tällä paremminkin varmistetaan, että vanhempien vastuut ja velvollisuudet lasta kohtaan ovat yhdenmukaisia.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Yleensä osapuolet jättävät lapsen huoltoa koskevan hakemuksen alemman asteen tuomioistuimelle. Jotkin hakemukset, jotka liittyvät avioliittoa koskeviin oikeudenkäynteihin, voi kuitenkin joutua jättämään alemman oikeusasteen ylemmälle tuomioistuimelle (*Circuit Court*) tai ylemmän oikeusasteen tuomioistuimelle (*High Court*). *High Court* -tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta asioissa, jotka koskevat lapsikaappausta.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Kyllä. Kiireellisiä tilanteita varten on erityisiä menettelyitä. Hakemus voidaan tehdä tuomioistuimelle ilman että sitä annetaan tiedoksi toiselle osapuolelle (ns. *ex parte* -menettely), jos lapselle voisi aiheutua vaaraa siitä, että hakemus annettaisiin tiedoksi toiselle osapuolelle tavanomaiseen tapaan.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Kyllä. Oikeusapua saa siviilioikeudellisia asioita koskevasta julkisesta oikeusapujärjestelmästä (*Civil Legal Aid Scheme*). Järjestelmässä sovelletaan tarveharkintaa.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Kyllä. Muutoksenhaku on mahdollista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen eli sen tuomioistuimen päätöksestä, jossa oikeudenkäynti alkoi. Sen sijaan sen tuomioistuimen tuomioon, joka on päättänyt valituksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ei yleensä voi hakea muutosta.

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Henkilöiden, jotka pyrkivät panemaan täytäntöön lapsen huoltoa koskevan päätöksen, olisi tutustuttava asianomaisen tuomioistuimen tai viranomaisen sääntöihin. *Ex parte* -menettelyjä lukuun ottamatta täytäntöönpanoa hakevan on annettava vastaajalle tiedoksi, että hän aikoo ryhtyä toimiin päätöksen panemiseksi täytäntöön.

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Ks. vastaus kysymykseen 14.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

On käännyttävä *High Court* -tuomioistuimen puoleen. Tällä tuomioistuimella on täysimääräinen toimivalta käsitellä nämä asiat ensimmäisenä oikeusasteena.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Vuoden 2000 lastensuojelulailla (*The Protection of Children (Hague Convention) Act 2000*) on saatettu voimaan tällä alalla sovellettava vuoden 1996 Haagin yleissopimus toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa sekä yhteistyötä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa. Lisäksi tällä alalla sovelletaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a -asetus).

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 18/11/2019